Evropski parlament
2024-2029

Odbor za zunanje zadeve

2025/2019(INI)

10.2.2025

OSNUTEK POROČILA

o poročilih Komisije o Kosovu za leti 2023 in 2024
(2025/2019(INI))

Odbor za zunanje zadeve

Poročevalec: Riho Terras

PR_INI

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽITEV 9

PRILOGA: SUBJEKTI ALI OSEBE, OD KATERIH JE POROČEVALEC PREJEL PRISPEVKE 10

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o poročilih Komisije o Kosovu za leti 2023 in 2024
(2025/2019(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Stabilizacijsko-pridružitvenega sporazuma med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Kosovom na drugi strani[1], ki je začel veljati 1. aprila 2016,

– ob upoštevanju prošnje Kosova za članstvo v Evropski uniji z dne 15. decembra 2022,

– ob upoštevanju prošnje Kosova za članstvo v Svetu Evrope z dne 12. maja 2022,

– ob upoštevanju okvirnega sporazuma med Evropsko unijo in Kosovom o splošnih načelih sodelovanja Kosova v programih Unije[2], ki je začel veljati 1. avgusta 2017,

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2021/1529 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. septembra 2021 o vzpostavitvi instrumenta za predpristopno pomoč (IPA III)[3],

– ob upoštevanju Uredbe (EU) 2024/1449 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 14. maja 2024 o vzpostavitvi instrumenta za reforme in rast za Zahodni Balkan[4],

– ob upoštevanju sklepov predsedstva z zasedanja Evropskega sveta v Solunu 19. in 20. junija 2003,

– ob upoštevanju izjav z vrhov EU–Zahodni Balkan 13. decembra 2023 in 18. decembra 2024, ki sta potekala v Bruslju,

– ob upoštevanju berlinskega procesa, ki se je začel 28. avgusta 2014,

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 5. februarja 2020 z naslovom Okrepitev pristopnega procesa – verodostojna perspektiva EU za Zahodni Balkan (COM(2020)0057),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 6. oktobra 2020 z naslovom Gospodarski in naložbeni načrt za Zahodni Balkan (COM(2020)0641),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 8. novembra 2023 z naslovom Sporočilo o širitveni politiki EU za leto 2023 (COM(2023)0690), ki mu je priložen delovni dokument služb Komisije z naslovom Kosovo 2023 Report (Poročilo o Kosovu za leto 2023) (SWD(2023)0692),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 8. novembra 2023 z naslovom Novi načrt za

[1] UL L 71, 16.3.2016, str. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2016/342/oj.
[2] UL L 195, 27.7.2017, str. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2017/1388/oj.
[3] UL L 330, 20.9.2021, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1529/oj.
[4] UL L, 2024/1449, 24.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1449/oj.

rast za Zahodni Balkan (COM(2023)0691),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 20. marca 2024 o reformah in pregledih politik pred širitvijo (COM(2024)0146),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 30. oktobra 2024 z naslovom Sporočilo o širitveni politiki EU za leto 2024 (COM(2024)0690), ki mu je priložen delovni dokument služb Komisije z naslovom Kosovo 2024 Report (Poročilo o Kosovu za leto 2024) (SWD(2024)0692),

– ob upoštevanju pregleda in ocen Komisije za posamezne države z dne 31. maja 2023 in 13. junija 2024 o kosovskem programu gospodarskih reform,

– ob upoštevanju skupnih sklepov gospodarskega in finančnega dialoga med EU ter Zahodnim Balkanom in Turčijo, ki jih je Svet sprejel 16. maja 2023, ter skupnih sklepov gospodarskega in finančnega dialoga med EU ter partnericami z Zahodnega Balkana, Turčijo, Gruzijo, Republiko Moldavijo in Ukrajino, ki jih je Svet sprejel 14. maja 2024,

– ob upoštevanju resolucije varnostnega sveta OZN 1244 z dne 10. junija 1999, svetovalnega mnenja Meddržavnega sodišča z dne 22. julija 2010 o skladnosti enostranske deklaracije o neodvisnosti Kosova z mednarodnim pravom in resolucije generalne skupščine OZN 64/298 z dne 9. septembra 2010, ki je potrdila vsebino mnenja Meddržavnega sodišča in pozdravila pripravljenost EU, da spodbuja dialog med Srbijo in Kosovom,

– ob upoštevanju prvega sporazuma med vladama Srbije in Kosova z dne 19. aprila 2013 o načelih normalizacije odnosov ter sporazumov z dne 25. avgusta 2015 in aktualnega dialoga za normalizacijo odnosov, ki ga podpira EU,

– ob upoštevanju bruseljskega sporazuma z dne 27. februarja 2023 in ohridskega sporazuma z dne 18. marca 2023 ter njegove priloge o izvajanju,

– ob upoštevanju Sklepa Sveta (SZVP) 2023/1095 z dne 5. junija 2023 o spremembi Skupnega ukrepa 2008/124/SZVP o misiji Evropske unije za krepitev pravne države na Kosovu (EULEX Kosovo)[5], s katerim je bil mandat misije podaljšan do 14. junija 2025,

– ob upoštevanju Uredbe (EU) št. 2023/850 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 19. aprila 2023 o spremembi Uredbe (EU) št. 2018/1806 o seznamu tretjih držav, katerih državljani morajo pri prehodu zunanjih meja imeti vizume, in držav, katerih državljani so izvzeti iz te obveznosti (Kosovo)[6],

– ob upoštevanju končnega poročila misije Evropske unije za opazovanje volitev o občinskih volitvah 2021 na Kosovu,

– ob upoštevanju četrtega srečanja Stabilizacijsko-pridružitvenega sveta med Evropsko unijo in Kosovom, ki je potekalo 7. decembra 2021 v Bruslju,

[5] UL L 146/22, 6.6.2023, str .22, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2023/1095/oj.
[6] UL L 110, 25.4.2023, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/850/oj.

– ob upoštevanju svojih prejšnjih resolucij o Kosovu,

– ob upoštevanju skupnih priporočil, sprejetih na 12. seji stabilizacijsko-pridružitvenega parlamentarnega odbora EU–Kosovo 9. decembra 2024,

– ob upoštevanju indeksa zaznave korupcije za leto 2023, ki ga pripravlja organizacija Transparency International,

– ob upoštevanju člena 55 Poslovnika,

– ob upoštevanju poročila Odbora za zunanje zadeve (A10-0000/2025),

A. ker je širitvena politika eden najuspešnejših zunanjepolitičnih instrumentov ter ena najuspešnejših politik za spodbujanje in podpiranje temeljnih reform;

B. ker sta demokracija in pravna država temeljni vrednoti, na katerih temelji EU;

C. ker se vsaka država širitve ocenjuje individualno glede na lastne dosežke in ker izvajanje potrebnih reform določa časovni načrt in napredovanje pristopa;

D. ker je EU največji vir finančne podpore za Kosovo;

Zavezanost pristopu k EU

1. pozdravlja zavezanost Kosova pristopu k EU, kar kaže jasno strateško geopolitično izbiro, ter trdno podporo kosovskih državljanov evropski poti države;

2. ponovno izraža trdno prepričanje, da je prihodnost Kosova v Evropski uniji ter da so vsa prizadevanja, da Kosovo zapusti „sivo območje“, v interesu prebivalcev Kosova in EU, zlasti glede na vse večje tekmovanje z avtoritarnimi režimi;

3. podpira prošnjo Kosova za članstvo v EU; poziva države članice, ki še niso priznale neodvisnosti Kosova, naj to nemudoma storijo;

4. pozdravlja liberalizacijo vizumskega režima, ki je bila dogovorjena decembra 2022 in se uporablja od 1. januarja 2024, kot oprijemljiv rezultat vse tesnejših odnosov Kosova z Evropsko unijo;

5. ugotavlja viden napredek, kar zadeva območje svobode, varnosti in pravice, boj proti organiziranemu kriminalu in delujoče tržno gospodarstvo; obžaluje še vedno skromen napredek na področju pravne države;

6. pozdravlja potekajoče usklajevanje Kosova z zunanjo in varnostno politiko EU, zlasti njegovo odločno obsodbo ruske vojaške agresije na Ukrajino in izvajanje omejevalnih ukrepov EU proti Rusiji in Belorusiji;

7. poziva k takojšnji odpravi ukrepov EU proti Kosovu, ki niso več upravičeni in so v nasprotju z dokazano zavezanostjo Kosova evropskim vrednotam in usklajenostjo s politikami EU;

8. ponovno izraža podporo prošnji Kosova za članstvo v Svetu Evrope in načrtu države, da se pridruži Natovemu programu Partnerstvo za mir;

Demokracija in pravna država

9. pozdravlja velik napredek pri obravnavi večine dolgoletnih priporočil misije EU za opazovanje volitev ter pri predstavitvi sporazumnega zakona o splošnih volitvah; ugotavlja, da to predstavlja zadostno podlago za izvedbo demokratičnih volitev v skladu z mednarodnimi in regionalnimi standardi; je seznanjen, da je Evropska unija na vabilo predsednice Kosova napotila misijo EU za opazovanje volitev, ki je vključevala opazovalno delegacijo poslancev Evropskega parlamenta, da je opazovala kosovske parlamentarne volitve 9. februarja 2025;

10. pozdravlja sprejetje zakona o posebnem tožilstvu in napredek pri sojenju v korupcijskih zadevah, pri čemer poudarja, da na rezultate še vedno vplivajo omejeni viri in premajhna nepristranskost;

11. z zaskrbljenostjo ugotavlja, da je uvrstitev Kosova na indeksu zaznave korupcije še vedno nezadovoljiva; poudarja, da so za pridobitev zaupanja ljudi poleg zakonodajnih reform potrebni tudi oprijemljivi rezultati pri preiskovanju, pregonu in obsodbah v korupcijskih zadevah;

12. je resno zaskrbljen zaradi sistemskih šibkih točk v kosovskem sodstvu, zlasti glede neodvisnosti sodnega sistema in spoštovanja delitve oblasti; ponovno izraža zaskrbljenost zaradi zamud pri sojenjih in kritik sodnih odločitev v posameznih primerih, ki jih izražajo vladni uradniki;

13. pozdravlja sodelovanje kosovskih Srbov na parlamentarnih volitvah ter njihove izvoljene predstavnike spodbuja, naj prevzamejo dejavno vlogo v kosovskem zakonodajnem okviru v podporo cvetoči prihodnosti Kosova;

14. ugotavlja, da se postopno povečuje število obtožnic in obsodb v zadevah organiziranega kriminala, vendar poudarja, da morata tožilstvo in policija povečati skupno ukrepanje proti kriminalnim združbam in mrežam; izraža zaskrbljenost zaradi varnostnih izzivov na severu Kosova, zlasti po napadu v kraju Banjska/Banjskë septembra 2023, ki je zahteval precej policijskih virov;

15. ponovno izraža zavezo ohranitvi in povečanju sodelovanja s kosovsko skupščino in njenimi poslanci v podporo demokratičnim procesom, povezanim z evropsko potjo Kosova, pri čemer naj se uporabijo obstoječa orodja in pobude Parlamenta za podporo demokraciji; meni, da je mogoče to partnerstvo poživiti in še okrepiti po volitvah 9. februarja 2025;

16. obsoja resne varnostne incidente na severu Kosova konec novembra 2024, pri čemer se je najhujši zgodil blizu vasi Vragë v občini Zubin Potok, kjer so eksplozivne naprave poškodovale glavni kanal sistema Ibar-Lepenac; izraža podporo kosovskim institucijam pri izvedbi celovite preiskave teh kaznivih dejanj, da bo mogoče storilce pripeljati pred sodišče;

Temeljne svoboščine in človekove pravice

17. ugotavlja, da ima Kosovo potrebno institucionalno ureditev za uveljavljanje in varstvo človekovih pravic; vendar poudarja, da je varstvo človekovih pravic še vedno slabo zaradi omejenih človeških in finančnih virov;

18. je seznanjen s kosovskim pluralnim medijskim okoljem in poudarja vlogo neodvisne komisije za medije, ki ji je treba dosledno zagotavljati samostojnost pri odločanju; poziva k večji preglednosti lastništva in financiranja medijev, da bi povečali njihovo neodvisnost in pluralnost;

19. je resno zaskrbljen zaradi precejšnjega porasta napadov na novinarje ter strateških sodb za onemogočanje udeležbe javnosti;

Sprava in dobri sosedski odnosi

20. izreka pohvalo Kosovu za sodelovanje pri več pobudah za regionalno sodelovanje in ga spodbuja, naj stori več za spravo in išče rešitve za pretekle spore;

21. ponovno poudarja svojo polno podporo dialogu med Beogradom in Prištino, ki ga podpira EU, ter pozdravlja imenovanje Petra Sørensena za posebnega predstavnika EU za dialog med Beogradom in Prištino;

22. ponovno poudarja pomen konstruktivnega sodelovanja kosovskih in srbskih oblasti, da bi dosegle celovit, pravno zavezujoč sporazum o normalizaciji; poziva Kosovo in Srbijo, naj se izogibata enostranskim ukrepom, ki bi lahko zaostrili napetosti; poziva k spoštovanju vseh preteklih sporazumov in njihovemu izvajanju v celoti, vključno z vzpostavitvijo združenja/skupnosti občin z večinskim srbskim prebivalstvom; pogajalske strani poziva, naj obnovijo polno delovanje vseh kosovskih institucij;

23. pričakuje, da bosta Kosovo in Srbija polno sodelovala in sprejela vse potrebne ukrepe za to, da bodo storilci terorističnega napada leta 2023 v kraju Banjska prijeti in hitro privedeni pred sodišče; obžaluje, da Srbija še vedno kazensko ne preganja storilcev, zlasti Milana Radoičića, podpredsednika Srbske liste; poudarja, da morajo tudi storilci terorističnega napada v občini Zubin Potok odgovarjati za svoja dejanja ter jih je treba nemudoma privesti pred sodišče;

24. poziva podpredsednico Komisije/visoko predstavnico Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko ter Komisijo, naj prevzameta dejavnejšo vlogo pri vodenju procesa dialoga; poziva k večji vlogi Evropskega parlamenta pri podpiranju dialoga;

25. obsoja vsa dejanja, ki ogrožajo stabilnost in proces sprave, vključno z napetostmi na severu Kosova; poudarja, da morata obe strani v celoti izvajati vse dosežene sporazume in se izogibati enostranskim ukrepom, ki bi lahko povečali napetosti; poziva kosovsko policijo, naj poskrbi, da bo v celoti spoštovala vse zahteve na področju pravne države in človekovih pravic ter da bodo v njenih enotah na severu Kosova zastopane vse etnične skupnosti povsem v skladu z zakonskimi zahtevami; opozarja, da so za ohranjanje miru in pravne države skupaj odgovorni vsi prebivalci Kosova;

Socialno-ekonomske reforme

26. pozdravlja dejavno sodelovanje Kosova pri izvajanju novega načrta za rast za Zahodni

Balkan, katerega cilj je povečati reforme v zvezi z EU ter zmanjšati socialno-ekonomski razkorak med državami članicami EU ter državami Zahodnega Balkana;

27. pozdravlja napredek Kosova pri razvijanju delujočega tržnega gospodarstva ter ga spodbuja k izvedbi potrebnih strukturnih reform za reševanje fiskalnih izzivov;

28. ugotavlja skromen napredek Kosova na področju digitalne preobrazbe javnih storitev; poudarja, da se mora uskladiti z digitalno zakonodajo EU;

29. poziva kosovsko vlado, naj poskrbi za boljši dostop do zdravstvenih storitev; je seznanjen, da so odhodki za zdravstveno varstvo še vedno drugi najnižji v regiji;

Energija, okolje, trajnostni razvoj in povezljivost

30. ugotavlja, da je Kosovo doseglo nekaj napredka pri zanesljivosti oskrbe z energijo, a je še vedno močno odvisno od zastarelih elektrarn, ki močno onesnažujejo okolje in predstavljajo veliko tveganje za zdravje in okolje; ugotavlja, da mora Kosovo poskrbeti za časovno učinkovito izvajanje energetskega programa za obdobje 2022–2025, če želi uresničiti svoje ambiciozne cilje;

31. poziva Kosovo, naj poveča skladnost z zgornjimi mejami za emisije, izboljša vključevanje okoljskih vprašanj v sektorske politike ter sprejme potrebne ukrepe za nadzor onesnaževanja in ravnanje z odpadki v skladu z mednarodnimi standardi;

°

° °

32. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje predsedniku Evropskega sveta, Komisiji, podpredsednici Komisije/visoki predstavnici Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, vladam in parlamentom držav članic ter predsednici, vladi in narodni skupščini Kosova.

OBRAZLOŽITEV

Evropski parlament pozorno spremlja politični ter socialno-ekonomski razvoj na Kosovu in predstavi svoje poročilo po poročilih Evropske komisije o napredku Kosova. Po zadnjem poročilu, ki je bilo sprejeto leta 2023, bo Evropski parlament ponovno začel izdajati letna poročila, kar leta 2024 ni bilo možno zaradi evropskih volitev in oblikovanja nove Komisije.

Če povzamemo, je Kosovo v letih 2023 in 2024 naredilo velike korake pri volilnih reformah, gospodarski odpornosti in varstvu temeljnih pravic. Vendar še vedno ostajajo izzivi na področjih reforme sodstva, medijske svobode, učinkovite javne uprave in digitalizacije javnih storitev. Nadaljnja zavezanost celovitim reformam in vključujočemu upravljanju je bistvenega pomena za napredek Kosova na poti evropskega povezovanja.

Veliko izzivov Kosova izhaja iz preteklosti, za njihovo rešitev pa se bo morala celotna regija vključiti v širši proces vključevanja v Evropsko unijo. Dialog med Prištino in Beogradom, vzpostavljen za iskanje kompromisa, ki bi bil sprejemljiv za obe strani, žal ne daje pričakovanih rezultatov. Nova Evropska komisija ter Evropski parlament in države članice morajo storiti vse, kar je v njihovi moči, da bi dialog med Prištino in Beogradom dobil nov zagon. Tako je zelo dobrodošlo imenovanje novega posebnega predstavnika Petra Sørensena.

Širitev Evropske unije je ena njenih največjih zgodb o uspehu in jo je treba nadaljevati. Širši geopolitični cilj širitve je izbrisati t. i. siva območja z zemljevida Evrope. Zaradi velikih sprememb, ki so se zgodile z rusko vojaško agresijo na Ukrajino, se mora povečati pripravljenost Evropske unije za soočanje s konkurenčnimi avtoritarnimi svetovnimi akterji. Tako Rusija kot Kitajska sta pokazali, da imata na Zahodnem Balkanu zelo jasne interese.

Poročevalec želi v tem poročilu podati pregled ter oceno Evropskega parlamenta o najpomembnejših dosežkih in izzivih, s katerimi se Kosovo sooča danes in ki ga čakajo v bližnji prihodnosti. Seveda pa v poročilu ni bilo mogoče obravnavati vseh problematičnih področij in izzivov. Eden pomembnih pogojev za pripravo tega poročila je bila priložnost za obisk Kosova v okviru misije za ugotavljanje dejstev ter srečanje z vladnimi uradniki, opozicijskimi voditelji in predstavniki civilne družbe. V pripravo je bilo vključenih veliko zelo koristnih izmenjav s predstavniki različnih institucij Evropske unije in mednarodnih organizacij, za kar je poročevalec zelo hvaležen.

PRILOGA: SUBJEKTI ALI OSEBE, OD KATERIH JE POROČEVALEC PREJEL PRISPEVKE

V skladu s členom 8 Priloge I Poslovnika poročevalec izjavlja, da je pri pripravi osnutka poročila do njegovega sprejetja v odboru prejel prispevke od naslednjih subjektov ali oseb:

Subjekt in/ali oseba
European External Action Service (EEAS)

Priprava tega seznama je v izključni pristojnosti poročevalca.